

«Tassyklandy»
Türkmenistanyň Zähmet
we ilaty durmuş taýdan
goramak Ministri
_____ **B. Şamyradow**
«30» noýabr 2012 ý.
106-Ö belgili buýruk

«Ylalaşyldy»
Türkmenistanyň kärdeşler
arkalaşyklarynyň
Milli Merkeziniň Başlygy
_____ **T. Muhammedowa**
«21» ýanwar 2013 ý.

«Ylalaşyldy»
«Türkmenstandartlary»
Baş döwlet
gullugynyň Başlygy
_____ **A. Täçmämmadow**
«18» ýanwar 2013 ý.

Kärhanada zähmeti goramak gullugy hakynda **BIRKYSMY DÜZGÜNNAMA**

I. Umumy düzgünler

1. Türkmenistanyň Zähmet kodeksiniň 185-nji maddasyna laýyklykda, işgärleriniň sany elliden köp bolan önümçilik kärhanalarynda zähmeti goramak gullugy döredilýär ýa-da zähmeti goramak boýunça hünärmeniň wezipesi girizilýär.

2. Zähmeti goramak gullugy (mundan beýläk – gulluk) öz derejesi boýunça Türkmenistanyň zähmet kanunçylygyna laýyklykda kärhananyň esasy önümçilik gulluklaryna deňleşdirilýär we onuň işlerine kärhananyň ýolbaşçysy gözegçilik edýär.

3. Türkmenistanyň zähmet kanunçylygyna laýyklykda, zähmeti goramak gullugynyň işgärlerine olara mahsus bolmadyk wezipeleri ýüklemek ýa-da utgaşdyrmak gadagan edilýär.

4. Gulluk öz işlerini kärhananyň gaýry bölümleri we kärdeşler arkalyşygynyň ilkinji guramasy, zähmeti goramak babatda döwlet dolandyrylyşynyň ýerli edaralary, zähmetiň tehniki inspeksiýasy we ýerli häkimiýet dolandyryş edaralary we ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralary bilen arkalaşykly, kärhananyň ýolbaşçysy tarapyndan tassyklanylýan meýilnama esasynda alyp barýar.

II. Gullugyň esasy wezipeleri

5. Gullugyň esasy wezipeleri şulardan ybarat:

1) önümçilikde zähmeti goramaklygyň ýagdaýyna gözegçilik etmek;

2) zähmeti goramaklygyň öndebaryjy tejribelerini ornaşdyrmak;

3) kärhananyň bölümlerinde zähmeti goramak, önümçilik şikesiniň we hünär keselleriniň sebäplerini seljermek, olar bilen bilelikde önümçilik betbagtçylygynyň, hünär keselleriniň önüni almak boýunça çäreleri işläp taýýarlamak we olaryň ýerine ýetirilmegini üpjün etmek;

4) kärhanada iş orunlarynyň hünär synagyny geçirmek işini gurnamak;

5) kärhananyň beýleki düzüm birlikleri bilen bilelikde zähmet şertleriniň we zähmeti goramagyň kämilleşdirilmegi we sanitariýa – sagaldyş çäreleriniň meýilnamalarynyň işlenip taýýarlamagyny hem-de ýerine ýetirilmegini gurnamak, we köpçülikleýin şertnamalaryň (ylalaşyklaryň) zähmeti goramak böleginiň işlenip taýýarlanylmagyna gatnaşmak;

6) kärhananyň ýolbaşçylaryna has kämil gorag tehnikalarynyň, gorag enjamlarynyň we gaýry gorag serişdeleriniň işlenilip taýýarlanylmagy hem-de işe girizilmegi baradaky teklipleri taýýarlamak we hödürlemek;

7) zähmetiň howpsuzlygynyň standartlaryny we zähmeti goramak boýunça ylmy – tehniki konstruktorçylyk açyşlaryň ornaşdyrylmagyna gatnaşmak;

8) kärhananyň bölümlerinde önümçilik gurşawynyň ýagdaýynyň ölçeglerini geçirmekde zerur kömekleri bermek;

9) zähmet howpsuzlyk ulgamynyň standartlary (ZHUS), zähmeti goramak boýunça kadalaryň, düzgünleriň we gözükdirmeleriň talaplaryna we önümçiligiň aýratynlyklaryny nazarda tutup taýýarlanan tehniki howpsuzlyk baradaky giriş gözükdirmelerini geçirmek;

10) zähmet howpsuzlygy boýunça işgärler bilen geçirilýän okuwlary gurnamakda zerur kömekleri bermek;

11) kärhananyň inžener – tehniki işgärleriniň we gullukçylarynyň zähmeti goramak baradaky kadalary we düzgünleri, zähmet (senagat) howpsuzlygy gözükdirmeleri boýunça hünär synagyny geçirmek baradaky toparynyň işine gatnaşmak;

12) zähmeti goramak otagynyň (burçlarynyň) işine ýolbaşçylyk etmek, kärhanada zähmeti goramak boýunça wagyz etmek we habar bermek işlerini gurnamak;

13) kärhananyň degişli bölümlerini zähmeti goramak meselesi boýunça habar beriş stendlerini abzallaşdyrmak, kadalary, düzgünler, görkezmeler we ş.m. usulyýet kömegini bermek;

14) önümçilikde betbagtçylyk hadysalarynyň önüni almak boýunça geçirilýän barlaglara gatnaşmak;

15) zähmeti goramak meseleleri baradaky raýatlaryň arzalaryna, ýüztutmalaryna garamak we olar boýunça degişli netijeleri çykarmak;

16) zähmeti goramak boýunça bellenilen görnüşlerde we möhletlerde hasabatlary düzmek we bermek;

17) şulara gözegçilik edýär:

a) kärhananyň bölümlerinde zähmetiň howpsuz we sagdyn şertlerini döretmek baradaky çäreleriň berjaý edilişine;

b) kärhananyň bölümlerinde zähmeti goramak kadalarynyň talaplarynyň, tehniki (senagat) howpsuzlygy gözükdirmeleriniň berjaý edilişine;

ç) önümçilik güwwüldileriniň, yrgyldylaryň, tozanlaryň, gazlandyrylmagyň, ýagtylygynyň, gyzgynlyk derejesi, çyglylygyň we önümçilige oňaýsyz täsir edýän gaýry önümçilik ýagdaýlaryň ölçeglerini geçirmegiň tertibiniň berjaý edilişine;

d) degişli gulluklar tarapyndan basyş astynda işleýän bug, suw gyzdyryjy gazanlarynyň, gaplaryň we enjamlaryň, bug we suw geçirijileriň, ýük galdyryjy maşynlaryň we barlag – ölçeg mehanizmleriniň, awtomatiki hem-de gaýry enjamlaryň wagtly – wagtynda barlanlymagyna we abatlygy barada güwä geçilmegine;

e) ýelejirediş we howany arassalaýyş enjamlarynyň peýdaly işlemegine;

ä) gorag serişdeleriniň we önüni alyş enjamlarynyň ýagdaýyna;

f) iş ýerlerinde geçirilýän gözükdirmeleriň öz wagtynda we ýokary hilli bolmagyna;

g) zähmeti goramak boýunça işçileriň okuwlarynyň gurnalmagyna, bilimleriniň barlanlymagyna we synaglaryň geçirilmegine;

h) degişli tertipde tassyklanan wezipe borçlaryny ýerine ýetirilen mahaly ýüze çykan önümçilik betbagtçylykly hadysalary barlamagyň we hasaba almagyň hem-de

işgärleriň şikes almagy ýa-da hünär keseli netijesinde saglygyna zeper ýetmeginiň öwezini dolmaklygyň Tertibiniň berjaý edilişine;

i) ýörite geýimleriniň, ýörite aýakgaplaryň we gaýry gorag serişdeleriniň, saklanylmagyny, berilmegini, ýuwulmagyny we himiki usul bilen arassalanmagyny, zyýansyzlandyrmagyny we bejerilmegini gurnamak;

j) kärhananyň bölümlerinde zähmeti goramak çäreleri üçin niýetlenen serişdeleriň dogry harçlanylşyna.

III. Gullugyň hukugy

6. Gullugyň şulara hukugy bar:

1) kärhananyň ähli bölümlerinde zähmetiň şertleriniň we goragynyň ýagdaýyny barlamaga hem-de ýüze çykarylan kemçilikleri hökmany düzedilmegi baradaky görkezmeleri bermäge. Şeýle görkezmeler diňe kärhananyň ýolbaşçysynyň ýazmaça görkezmesi esasynda ýatyrylyp biliner;

2) kärhananyň ýolbaşçysyny habardar etmek bilen, adamyň janyna we saglygyna howp salýan ýa-da heläkçiligiň döremegine getirip biljek maşynlaryň we mehanizmleriň, enjamlaryň, senetleriň ulanylmagyny gadagan etmäge;

3) kärhananyň ýolbaşçysynyň ylalaşmagy bilen, gaýry bölümleriň degişli hünärmenlerini zähmetiň goragy boýunça geçirilýän barlaglara çekmäge;

4) kärhananyň bölümlerinden zähmeti goramak meseleleri boýunça materiallary soramaga we almaga, zähmeti goramagyň kadalaryny, tehniki (senagat) howpsuzlyk düzgünlerini gödek bozýan adamlaryň ýazmaça düşündirişlerini talap etmäge;

5) kärhananyň ýolbaşçysyna işi ýerine ýetirmäge ygtyýarnamasy bolmadyk ýa-da zähmeti goramagyň kadalaryny, tehniki (senagat) howpsuzlyk düzgünlerini gödek bozýan adamlaryň işden çetleşdirilmegi baradaky teklpleri bermäge;

6) kärhananyň ýolbaşçylaryna önümçilikde zähmetiň howpsuz we sagdyn şertlerini ornaşdyrmakda tapawutlanan işgärleri sylaglamaga, şonuň ýaly hem zähmeti goramak baradaky kadalary we düzgünleri berjaý etmändikleri, önümçilikde betbagtçylykly hadysalara, heläkçiliklere ýol berendikleri sebäpli bellenen tertipde jogapkärçilige çekmek baradaky teklpleri hödürlemäge;

7) kärhananyň bölümleriniň önümçilik, gulluk we durmuş otaglaryna päsgelçiliksiz barmaga, zähmeti goramak meseleleri boýunça resminamalar we beýleki materiallar bilen tanyşmaga;

8) ýolbaşçynyň tabşyrygy bilen, döwlet we jemgyýetçilik guramalarynda zähmeti goramak meseleleri seredilende kärhananyň bähbidine wekilçilik etmäge.

IV. Jemleýji düzgünler

7. Gulluk öz işinde Türkmenistanyň zähmet baradaky kanunçylygyny, zähmeti goramak döwlet gözegçiligi dolandyryş gullugynyň kadalaryny, hukuknamalaryny, ministrliгиň çözgütlerini, Türkmenistanyň kärdeşler arkalaşyklarynyň Milli merkeziniň çözgütlerini we gulluk hakynda Düzgünnamany gollanýar.

8. Gullugyň düzümi we iş birlikleriniň sany kärhananyň ýolbaşçysy tarapyndan tassyklanylýar.

9. Ulgamyň gurluş düzümi boýunça kärhanada zähmeti goramak gullugyny döretmek mümkinçiligi bolmadyk ýagdaýynda, zähmeti goramak boýunça hünärmeniň wezipesi girizilýär, onuň wezipe borçlary gullukçylaryň wezipeleleri hakyndaky gollanma esasynda belenilýär.

10. Gulluga kärhananyň ýolbaşçysynyň buýrugy bilen wezipä belenilýän we wezipeden boşadylýan başlygy ýolbaşçylyk edýär.

11. Gullugyň başlygy gullugyň işini gurnaýar, gullugyň işgärleriniň wezipe borçlaryny kesgitleýär we olaryň wezipe borçlarynyň ýerine ýetirişlerine gözegçilik edýär. Gullugyň başlygynyň bolmadyk ýagdaýynda kärhananyň ýolbaşçysynyň buýrugy bilen onuň wezipe borçlary orunbasaryna ýa-da bölümiň işgärleriniň birine ýüklenip bilner.